

ÜRÜN SEÇKİ DOSYALARI HAKKINDA

ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİ

(ERZURUM İL ÖRNEĞİ)

Gürbüz OCAK*

Özet

Son yıllarda ülkemizde MEB tarafından pilot olarak uygulanmaya başlayan öğrenci merkezli eğitimin en öncelikli amacı; öğrencinin, kendi kendine öğrenmeyi keşfetmesine yardımcı olmaktır. Bu modelde öğrenci kendini değerlendirebilmeli, kendini yeterince tanıyabilmeli ve düşüncelerini rahatlıkla ifade edebilmelidir. Öğrenci merkezli bir okulda ürün seçki dosyası, öğrencinin bireysel öğrenme gelişimini, kendisine, öğretmene ve veliye göstermesi bakımından önemli bir yere sahiptir.

Son yıllara kadar eğitimciler sonucun önemli olduğu psikometrik yaklaşımı ve sürecin baskın olduğu izlenimci yaklaşımı kullanmaktadırlar. Bunlara alternatif olarak ileri sürülen ürün seçki dosyaları (portfolio) eklektik bir yaklaşımla hem süreci hem de sonucu değerlendirme amacını taşımaktadır.

Bu bağlamda yapılan bu çalışmanın en temel amacı, öğrenci merkezli eğitimde temele alınan ölçme değerlendirme yaklaşımlarından biri olan ürün seçki dosyaları hakkında ilköğretim 5. ve 8. sınıf öğrencilerinin görüş ve düşüncelerini değerlendirmektir. Araştırmada anket yoluyla toplanan veriler istatistiksel işlemlerle değerlendirilmiştir. Araştırmanın sonucunda, öğrencilerin genel olarak ürün seçki dosyalarının; ölçme ve değerlendirme amaçlı kullanılması, öğrencilerinin kendi kendilerinin öğrenme biçimlerini tanımlarına yardımcı olması, konularında olumlu görüş bildirdikleri; ancak ürün seçki dosyalarının hazırlanmasının fazla zaman alması ve sekizinci sınıf öğrencilerinin fen lisesi sınavları nedeniyle hazırlanma süresinin uzunluğundan şikayetçi oldukları sonucuna ulaşmıştır.

Anahtar Sözcükler: Ürün seçki dosyası, öğrenci merkezli eğitim

Giriş

Sürekli değişen dünya ve toplumun ihtiyaçları, eğitim sisteminde de birtakım değişikliklerin olmasını kaçınılmaz hale getirmiştir. Değişen dünyada öğrencilerin ve öğretmenlerin görevleri de değişmiştir. Öğretmenler bilgiyi aktaran konumdan, bilgiye rehberlik eden, öğrenmeyi kolaylaştıran, öğrenciyi düşünmeye sevk eden konuma geçmiştir. Öğrenciler ezber bilgi yerine; bilgiye ulaşabilen,

ulaştığı bilgiyi değerlendirebilen, doğruluğunu tartışabilen, sorgulayıcı, düşünme süreçlerini kullanabilen, yeni bilgiler üretebilen bireyler olarak eğitilmelidirler.

Toplumun değişen ihtiyaçlarına cevap verebilecek nitelikli bireyler yetiştirebilmek için; eğitim alanında birtakım yeniliklerin yapılması kaçınılmaz olmuştur. Bu amaçla MEB 2001-2005 çalışma programı içerisinde “Öğrenci Merkezli Eğitim Uygulama Modeli”ni Müfredat Laboratuvar Okulları’nda uygulamak üzere geliştirmiştir. ÖME uygulama modeli sistemin bütününde değişikliğe gitmeyi hedeflemiştir. Eğitim sistemi gerek hedefleri açısından gerek eğitim durumları açısından, gerekse ölçme değerlendirme açısından yenilenmeye, geliştirilmeye açık hale getirilmiştir. Gelişmeden yeterince verim alınabilmesi için; sistemin iş görenleri yönetici, öğretmen, öğrenci ve aileler bu sürece tam anlamıyla destek vermelidirler.

Eğitim sisteminin düzeltilebilmesi için uygun dönütlere ve dolayısıyla değerlendirmeye ihtiyaç vardır. Değerlendirme sistemin işlevselliğinin devamı için kaçınılmazdır. Eğitim sisteminin dinamik bir yapıyla geliştirilebilmesi için çağdaş değerlendirme sistemleri gereklidir. Eğitim sistemimizde en çok değişikliğe uğrayan sistemlerden biri de değerlendirme sistemidir. Bu kadar değişikliğe rağmen bir türlü istenilen düzeye getirilemeyen değerlendirme sistemi, halen sağlam bir temele oturtulmuş değildir.

Geleneksel değerlendirme bir çocuğun gelişme süreci hakkında bilgi vermez. Aileler öğrencilerin notlarını eğitim öğretim açısından yorumlamada yeterli bilgiye sahip olmadıklarından öğrencilerin notlarıyla ilgili görüşme talebi aileleri paniğe düşürebilir (Culbertson&Jalongo, 1999). Notlar öğrencilerin başarılarından ziyade başarısızlıklarını gösterirler ve yeteneklerinin bir parçasını vurgularlar (Micklo, 1997). Bu tür değerlendirmeler öğrencilerin kendi kendilerini değerlendirmelerine fırsat vermezler (Manning&Manning, 1995). Öğrencilerin kendi gelişimlerini süreç boyunca takip etmeleri gerekirken; öğrenciler sadece aldıkları notlara odaklanırlar. Önemli olan testlerden aldıkları notlardır, gelişimlerinin farkında değillerdir.

Değerlendirme, öğrencilerin gerçek yaşam durumlarında bildiklerini uygulama fırsatı vermelidir (Hillyer&Ley, 1996). Öğretmenler tarafından uygulanan testler çoğunlukla öğrencilerin dış dünyada karşılaştıkları ile ilgili değildir. Öğrencilerin değerlendirilmesinde onların bilgiyi hatırlaması değil; çalışmalarının niteliği esas alınmalıdır (Cubertson,&Laongo, 1999). Geleneksel testler öğrencileri tam olarak değerlendirmezler. Testler öğrenmenin son teorilerini yansıtmaz, bir sınıftaki çocuğun performansının açık bir görüntüsünü vermez ve gelecek için yarar sağlamazlar (Chen&Martin, 2000). Standart testler kullanıldığı zaman öğrenme değerlendirmeden kopar. Standart testlerin sonuçları eğitimde pozitif bir ilişkiyle sonuçlanmaz, bu tür testlerin sonuçları çoğunlukla arşivlenir ve unutulur, ayrıca ailelerin standart testlerin sonuçlarını anlaması güçtür (Gilman, Andrew&Cathleen, 1995). Standart testler ürünü değerlendirdiği için öğrenme faaliyetlerinin sonunda uygulanır. Öğrenme faaliyetleri bitmiş olduğundan öğrencilerin eksikliklerinin düzeltilmesi bir üst öğrenime bırakılır.

ÖME uygulamasıyla birlikte geleneksel değerlendirme yaklaşımlarına alternatif bazı değerlendirme yöntemleri ortaya atılmıştır. Öğrenci merkezli bir sınıfta öğrenci bir bütün olarak değerlendirilmelidir. Öğrenci yalnızca girdiği bir testten aldığı puanla değerlendirilmemelidir. Öğrenci farklı özelliklerdeki veri toplama yollarıyla süreç boyunca değerlendirilmelidir. Öğrenci performans ödevleriyle, projelerle, sınıf içi uygulama testleriyle, çalışma yapraklarıyla, gözlem kayıt listeleriyle, ürün seçki dosyası ile değerlendirilmelidir.

Bu değerlendirme yöntemlerinden en popüler olanı son 10-15 yıl içerisinde gündeme getirilen ürün seçki dosyası (portfolyo)dır. Eğitime yeni uyarlanmaya başlayan ürün seçki dosyalarının güzel sanatların bazı dallarında kullanımı daha eskilere dayanmaktadır. Ürün seçki dosyası, Latince’de Portare:Taşımak+ Foglio: Kağıt sayfası sözcüklerinin birleşiminden doğmuştur (MEB, 2003). Porfolio kimi eğitimciler tarafından “Bireysel Gelişim Dosyası” olarak açıklanırken MEB portfolio’ya karşılık

olarak “Ürün Seçki Dosyası”nı uygun görmüştür. Her iki kullanımın temelindeki kavram portfolyo (portfolio)dur.

Ürün seçki dosyası, öğrencinin çalışmalarını, gösterdiği gayreti, geçirdiği süreci ve özgün çalışmalarını yansıttığı koleksiyondur. Ürün seçki dosyası, öğrencinin çalışmalarının bir dosya içinde toplanmış halidir. Öğrencinin yüksek nitelikli ödevlerini içerir. Ürün seçki dosyası içinde; ödevler, proje sonuçları, raporlar, öğrencinin kendini yansıttığı diğer yazılı çalışmalar, yani öğrenmeyle ilişkilendirilen bir çok etkin malzeme bulunabilir. Ürün seçki dosyasının kapsamında, öğrencinin nasıl değerlendirileceğini, yaptıklarının değerinin ne olduğunu anlayabilmesi için değerlendirme ölçütleri de yer alır (MEB, 2004).

Gilman, Andrew ve diğerleri (1998) portfolyo kullanımının avantajlarını şöyle açıklıyor:

1. Portfolyo ile hem ürün hem de süreç değerlendirilmektedir.
2. Öğrenme ve değerlendirmeyi bütünleştirir.
3. Değerlendirme tek bir puanla sınırlı değildir.
4. Öğrencinin gelişimi hakkında daha fazla bilgi verir.
5. Öğrencileri kendi kendilerine öğrenmeye teşvik eder.
6. Öğrenciler değerlendirme sürecinin bir parçası olduğunu hisseder.
7. Yaşam boyu öğrenme için gerekli olan yetenekleri geliştirmeye yardım eder.
8. Gerçekten sınav kağıdı okuma yükünü azaltabilir.
9. Portfolyo ile kazanılan bilgi anlamlı ve önemlidir.
10. Uygun ve anlaşılabilir bir içerikle öğrencilerin çalışma örneklerinin devamlılığını sağlar.
11. Düşünme yeteneklerini ve global anlamayı değerlendirir.
12. Ailenin de uygun bulunduğu bir değerlendirme biçimidir.

Portfolyo çalışmaları eğitim-öğretim faaliyetleri süresince hazırlanır. Portfolyo çalışmalarını tamamlama; aile, öğretmen ve öğrencilerin sorumluluk ve rollerinde yoğun bir değişmeyi gerektirir (Melograno, 1994).

Geleneksel ölçme araçlarıyla öğrencinin bilgisi sınırlı bir zaman diliminde ölçülmeye çalışılmakta, öğrencinin kendi başarısını ve eksiklerini görme fırsatı verilmemekte, öğrencinin oluşturduğu öğrenme şeması hakkında yeterli bilgi sunulmamaktadır (Romberg, 1993; Shepard, 1989; Mumme, 1990; Akt; Baki ve Birgin, 2004). Testler bireyin gelişimini ve bütün potansiyelini açığa çıkarmaz. Bu nedenle portfolyo değerlendirmesi geleneksel anlayışın öngördüğü değerlendirmeden ziyade, toplam kaliteyi yakalama adına üretimi gerektiren performans değerlendirmenin bir biçimi olarak ifade edilebilir. Geleneksel ölçme değerlendirme yaklaşımlarında öğrenci değerlendirme sürecinin belirlenmesinde söz sahibi değildir. Ancak ürün seçki dosyasıyla öğrenci oluşturacağı dosyanın içeriğinin belirlenmesinde söz sahibi olmaktadır. Geleneksel ölçme yaklaşımlarında önceden yapılandırılmış durumlarla sonuç

ortaya konmaya çalışılırken ürün seçki dosyası süreç boyunca öğrenciyle birlikte yapılandırılır. Öğrenci öğretmeninden sürekli geri bildirim alarak hatalarını düzeltebilir.

Eğitim-öğretim etkinliklerindeki her türlü uygulamanın merkezinde öğrenen yer almalıdır. Eğitimin planlanmasından değerlendirilmesine kadar yapılan her aşamada öğrencinin görüşleri alınmalı, onların görüşleri, kendi eğitimlerine yön verebilmelidir. Eğitimin en temel amacı, onları daha iyi yetiştirmek olduğuna göre, onların da kendileriyle ilgili olarak alınan birtakım kararlara katılmaları gerekmektedir. Bu bağlamda, öğrencilerin fikirleri her türlü yeni uygulamada değerlendirilmelidir. Öğrencilerin ürün seçki dosyalarıyla takip edilmesi, öğrenci merkezli eğitim pilot uygulaması içerisinde yer alan, sonuçları henüz değerlendirme aşamasında olan bir uygulamadır.

Bu çalışmanın en temel amacı da farklı bir yaklaşımla bu pilot uygulama sürecinde modelin uygulandığı öğrenci gruplarından 5. ve 8. sınıf öğrencilerinin ürün seçki dosyaları hakkındaki görüş ve düşüncelerini değerlendirerek MEB'in ortaöğretimde yeniden yapılanma sürecine katkıda bulunabilmektir.

Yöntem

Bu araştırmada tarama(survey) modeli olarak yapılandırılmıştır. Tarama tekniği, “doğal ortamda tutum, düşünce ya da başarı gibi bir çok değişkenin ölçülmesinde kullanıldığı” için (Wiersma, 2000) bu çalışmada temel araştırma deseni olarak benimsenmiştir. Araştırmada veri toplama aracı olarak geliştirilen “Ürün Seçki Dosyası Değerlendirme Anketi”nin ilk taslağı oluşturulmadan önce öğrencilere ve uygulamayı yapan öğretmenlere; “Sizce ürün seçki dosyasının öğrencilere kazandırdıkları nelerdir? Ürün seçki dosyası değerlendirme amaçlı olarak kullanılabilir mi? Dosyanın hazırlanmasında ve sunumunda ailelerin katkısı olmalı mıdır?” şeklinde açık uçlu sorular sorulmuştur. Soruların değerlendirmesinden sonra, kaynaklardan elde edilen veriler de dikkate alınarak anket maddeleri hazırlanmıştır. Anket taslak olarak geliştirildikten sonra öğrencilerin anket hakkındaki görüşlerinin alınması amacıyla ön uygulama yapılmıştır. Uzmanların ve öğrencilerin görüşleri doğrultusunda gereken düzeltmeler yapıldıktan sonra ankete son şekli verilmiştir.

Ankette “Ürün Seçki Dosyası Değerlendirme”yle ilgili 25 soru bulunmaktadır. Bu soruların tamamı kapalı uçlu sorulardır. Veri toplama aracında, cevaplama istenen bakış açısını davet etmesi, kaynak kişi için cevaplama kolaylığı sağlaması ve araştırma için değerlendirme kolaylığı vermesi gibi yararları (Karasar, 1991, 176) olması açısından yeteri sayıda kapalı uçlu sorular kullanılmıştır. Bu sorulara uygun olarak seçeneklerde “tamamen katılıyorum”, “kısmen katılıyorum”, “çok az katılıyorum”, “hiç katılmıyorum” arasında değişen dördümlü bir dereceleme yapılmış ve her seçeneğe olumludan olumsuzu doğru 4’den 1’e kadar puan verilmiştir.

Anket Öğrenci Merkezli Eğitim pilot uygulamasına katılarak ürün seçki dosyası hazırlayan tesadüfi olarak seçilen 194 beşinci sınıf ve 178 sekizinci sınıf öğrencisine uygulanmıştır.

Uygulanan toplam 372 anketteki verilerin çözümlenmesi ve yorumlanmasında aritmetik ortalama, frekans ve yüzde istatistik işlemleri kullanılmıştır. Ayrıca her iki gruptaki öğrencilerin 25 soruya verdikleri cevapların ortalamalarının kıyaslanabilmesi için t testi uygulanmıştır. Veri toplama aracı olan anketin uygulanması sonucu elde edilen veriler, araştırmanın amaçlarına uygun olarak değerlendirilmiş ve bilgisayar ortamında analiz edilmiştir.

Verilerin değerlendirilmesinde kullanılan; 4’den 1’e kadar olan dereceleme ölçeği, $n-1/n$ formülü kullanılarak elde edilen aralık genişliği dikkate alınarak her aralıkta 0.74 puan olacak şekilde, dört eşit parçaya bölünerek her seçeneğe karşılık gelen puan aralıkları aşağıdaki şekilde belirlenmiştir.

Tablo 1. Puan Aralıkları

Seçenekler	Verilen Puanlar	Puan Aralığı
Hiç Katılmıyorum	1	1,00 - 1,74
Çok Az Katılıyorum	2	1,75 - 2,49
Kısmen Katılıyorum	3	2,50 - 3,24
Tamamen Katılıyorum	4	3,25 - 4,00

Bulgular ve Yorumlar

Toplanan anketlere öğretmenlerin verdikleri cevaplardan elde edilen verilerin analizi sonucunda aşağıdaki tablo oluşturulmuştur. Tablo 2’de ve devamında, elde edilen verilerin frekans, yüzdelik ve ortalama değerleri verilmiştir.

Tablo 2. Ürün Seçki Dosyası Değerlendirme Anketine Verilen Cevapların Frekans(f), Yüzde(%) ve Ortalamaları($\bar{X}$) (Ü.S.D.: Ürün Seçki Dosyası)

Ankette yer alan görüşlere, öğrencilerin genel olarak katılımı incelendiğinde, tablo 2’de de görüldüğü gibi öğrenciler büyük çoğunlukla ürün seçki dosyasıyla ilgili görüşleri desteklemişlerdir. Beşinci sınıf öğrencilerinin %50,3’ü “Ü.S.D. ile kendi öğrenme türümü tanıdım” maddesine tamamen katıldıklarını belirtirken; sekizinci sınıf öğrencilerinin %51,1’i tamamen katıldıklarını belirtmişlerdir. Aynı maddeye grup ortalamaları bakımından da her iki grup da tamamen katıldıklarını ifade etmişlerdir.

“Ürün seçki dosyasının hazırlanması fazla zaman almakta” ifadesine 5. sınıf öğrencileri %55,4; 8. sınıf öğrencileri %55,6 oranında tamamen katıldıklarını belirtmişlerdir. Ortalamalar düzeyinde sonuçlara baktığımızda her iki grup öğrencileri de 3,4 ortalama ile tamamen katıldıklarını ifade etmişlerdir. Öğrencilerin ürün seçki dosyasının fazla zaman alması ürün seçki dosyasına yapılan eleştiriler arasında da yer almaktadır. Hatta ürün seçki dosyalarının fazla zaman almasından dolayı öğrenciler arasında dürüstlük sorununu gündeme getirmiştir. Öyle ki, hazırlama zamanının süreç olarak uzun sürmesi nedeniyle öğrenciler bir birlerinin hazırladıkları çalışmalarını çoğaltarak dosyalarına koyabilirler. Amerika’da yapılan bir araştırmada, öğrencilerin %78’i kopya çektiklerini ve %93’ü hiç yakalanmadıklarını söylemişlerdir (MEB, 2003).

Anketin 3. maddesinde yer alan “Ü.S.D. ile değerlendirilirken sınav kaygısından uzaklaştım” ifadesine 5.sınıf öğrencileri %44,1 oranında ve 3,2 ortalama ile; 8. sınıf öğrencileri %45,5 oranında ve 3,1 ortalama ile tamamen katıldıklarını belirtmişlerdir. Ocak (2003)’ün yaptığı, “Öğrenci Merkezli Fen Öğretimi ile İlgili 4. ve 5. Sınıf Öğrencilerinin Görüşlerinin Değerlendirilmesi” adlı araştırmada “Değerlendirmeye sınavlardan başka çalışmalarımızın da katılması bize daha çok güven kazandırdı” ifadesine dördüncü sınıflar %72,8 ve beşinci sınıflar %76,2 oranında tamamen katıldıklarını ifade etmişlerdir. Geleneksel testlerde öğrencilerin çoğunluğunun yaşadığı sınav stresi ürün seçki dosyası ile

değerlendirmede yoktur. Ürün seçki dosyası sürece yayıldığından öğrenci kısa sürede yaşadığı sınav baskısından bu süreçte kurtulabilir. Değerlendirmenin bir başka çeşidi olan standart testlerle öğrenciler ve aileler akademik gelişimlerini takip edemezler. Standart testler amaç doğrultusunda kullanılmayan sonuçlar üretir (Gilman&Hassett, 1995). Standart testler öğrencilerin güçlü yönleri hakkında çok az bilgi verir (Salend, 1998). Standart testlerde öğrenciler özgür değildir. Öğrenci bildikleriyle ilgili soru gelirse, cevaplar ve kendini gösterir. Oysa öğrenciler yalnızca bir sınav sonucuna bağlı olarak değil, farklı yetenek ve becerilerini göstermek amacıyla yaptıkları çalışmalarla da değerlendirilmelidir.

“Ü.S.D. ile güçlü ve zayıf yönlerimi doğru olarak açıklayabilirim” ifadesine 5. sınıf öğrencileri %40,0; 8. sınıf öğrencileri %42,7 oranında tamamen katıldıklarını belirtmişlerdir. Ortalamalar düzeyinde sonuçlara baktığımızda her iki grup öğrencileri de 3,1 ortalama ile tamamen katıldıklarını ifade etmişlerdir. Bu konuda Fenwick ve Parsons (1999), A Note on Using Portfolios to Assess Learning adlı çalışmasında portfolyonun öğrencilerin kendi öğrenmelerini değerlendirmede yardımcı olduğunu yaptığı çalışmada açıklamıştır. Koelper ve Messerges (2003) The Power of the Portfolio adlı araştırmasında örnekleme alınan öğretmenlerin %68’i standart testlerin, %64’ü de karnelerin akademik gelişmeyi göstermediğini belirtmişlerdir.

Anketin 5. maddesinde yer alan *“Ü.S.D. ile kendi öğrenmemden sorumlu olduğumu fark ettim”* ifadesine beşinci sınıf öğrencileri %42,1 oranında ve 3,2 ortalama ile tamamen katıldıklarını; sekizinci sınıf öğrencileri %42,7 oranında ve 3,1 ortalama ile tamamen katıldıklarını ifade etmişlerdir. Öğrenciler portfolyoları kullandıklarında, kendi öğrenmeleri için daha fazla sorumluluk alır, kendi öğrenme güçlerini ve sınırlılıklarını anlar ve öğrenme hedeflerine ulaşırlar (Hillyer&Ley, 1996).

Anketin 6. maddesinde yer alan *“Ü.S.D’de yer alan çalışmalarımı kendi kendimi değerlendirebilirim”* şeklindeki ifadeye 5. sınıf öğrencileri %47,8; 8.sınıf öğrencileri %47,2 oranında tamamen katıldıklarını belirtmişlerdir. Ortalamalar düzeyinde ise her iki grup öğrencileri de 3,4 ortalama ile tamamen katıldıklarını ifade etmişlerdir. Koelper ve Messerges (2003) The Power of the Portfolio adlı araştırmasında, portfolyo çalışmasına katılmadan önce %13 oranında kendi çalışmalarını değerlendiremediklerini belirten öğrencilerin oranı portfolyo çalışmasıyla birlikte %0’a düşmüştür. Geleneksel değerlendirmeyle birlikte kullanılan kağıt kalem testleri sınıflarda ortak olarak kullanılır. Öğrenciler kendilerini bu anlamda zayıf hissederler ve geleneksel test aldıkları zaman baskı ile karşılaşılır. Geleneksel testlerin çoğu öğrencilerin bildiklerini açıklama ve yaptıklarını gösterme fırsatı vermezler (Cubertson&Laongo, 1999). Oysa ürün seçki dosyasının temelinde paylaşma, ürettiklerini başkalarına aktarma vardır.

“Ü.S.D. ile ailem benim çalışmalarımı yakından tanıdı” ifadesine 5. sınıf öğrencileri %43,6 oranında, 3,2 ortalama ile 8. sınıf öğrencileri ise %41,6 oranında ve 3,1 ortalama ile tamamen katıldıklarını belirtmişlerdir. Ayrıca yine aileyle ilgili olarak *“Ü.S.D. ile ailemin bana karşı sorumluluk ve rolleri değişti”* ifadesine 43,6 oranında beşinci sınıflar; 41,6 oranında ise sekizinci sınıflar tamamen katıldıklarını ifade etmişler ve her iki grupta bu ifadeye 3,3 ortalama ile tamamen katıldıklarını belirtmişlerdir. 1995’te Dodd ailelere daha fazla bilgi sağlamada 5 yol önerir. Bunlardan biri; veli görüşmeleri öğrencilerin topladıkları portfolyo çalışmaları ile daha anlamlı yapılır. Toplantıdan sonra öğrenciler ailelerine açıklamalarını sergiler. Bu uygulama sadece öğretmenlerin veli baskısını kaldırmaz, aynı zamanda öğrencilere kendi öğrenme süreçlerinin bir göstergesini ve gerçek bir değerlendirmesini verir (Dodd, 1998, 2). Öğrencilerin çalışmalarını sergiledikleri toplantılarda da, öğrenenler öğrenmelerinde daha fazla sorumluluk alırlar ve ardından başarılarını artırır (Ricci, 2000). Bu toplantılarda çok hızlı bir şekilde iletişim kurulur, öğrenci katılımı artar ve öğretimin temel felsefesiyle uyum sağlanır (Conderman, Hatcher, Ikan, 1998). Portfolyo sayesinde öğrenci, öğretmen ve aileler sınıfta yer alan öğrenme tiplerini anlayabilirler (Lamdin&Walker, 1994).Veli toplantılarında portfolyo kullanılarak öğrenme süreçleri hakkında yeterli bilgi verilebilir(Conderman, Ikan, Hatcher, 2000). Bu şekilde veli toplantıları çocukların saçının uzunluğunun, yaramazlığının, beslenme alışkanlıklarının

konuşulduğu bir ortam olmaktan çıkarılarak gerçekten öğrencilerle ilgili objektif verilerin konuşulduğu, öğrenciler hakkında gelecek için planların yapıldığı ortamlar haline getirilebilir.

Beşinci sınıf öğrencileri anketin 13. sorusunda belirtilen “*Ü.S.D. ile planlama becerilerim gelişti*” ifadesine 53,3 oranında; sekizinci sınıflar 53,4 oranında tamamen katıldıklarını ifade etmişlerdir. Her iki grup öğrencileri de 3,3 ortalama ile tamamen katıldıklarını ifade etmişlerdir.

“*Ü.S.D. içeriğini öğretmenimizle birlikte belirledik*” ifadesine 5.sınıf öğrencileri %45,6 oranında ve 8. sınıf öğrencileri % 44,4 oranında tamamen katıldıklarını ifade etmişlerdir. Ocak tarafından yapılan “*Öğrenci Merkezli Fen Öğretimi ile İlgili 4. ve 5. sınıf Öğrencilerinin Görüşlerinin Değerlendirilmesi*” adlı araştırmada “*Fen bilgisi dersinde öğretmenimizle birlikte çalışmalarımızı planladık*” ifadesine dördüncü sınıflar %66,7 ve beşinci sınıflar %69,8 oranında tamamen katıldıklarını ifade etmişlerdir (Ocak, 2003). Öğrenci merkezli eğitim uygulamalarında değerlendirme amaçlı olarak ürün seçki dosyaları kullanılmasından dolayı bu araştırma Ocak’ın yaptığı araştırmayla tutarlılık göstermektedir.

Anketin 17. maddesinde yer alan “*Ü.S.D. ile ailem ve öğretmenimle daha iyi iletişim kurmaya başladım*” ifadesine beşinci sınıf öğrencileri %48,2 oranında, 3,1 ortalama ile sekizinci sınıflar ise %47,8 oranında ve 3,0 ortalama ile tamamen katıldıklarını ifade etmişlerdir. Ayrıca yine öğretmenle ilgili olarak “*Ü.S.D’yi hazırlarken öğretmenimle birlikte çalışmalarımı daha çok düzeltip geliştirme fırsatı buldum*” ifadesi beşinci sınıf öğrencilerince %41,5 oranında, 3,0 ortalama ile sekizinci sınıflarca ise %40,4 oranında ve 2,9 ortalama ile destek bulmuştur. Portfolyo sayesinde öğretmen, öğrenci ve aile arasında çok hızlı iletişim kurulur (Micklo, 1997). Ürün seçki dosyası, öğretmen, öğrenci arasındaki işbirliğine dayanan çalışmanın bir yansımasıdır (MEB, 2003). Öğrenci dönüt olarak düzeltme yapabilmesi için sürekli öğretmeniyle hazırladığı ürün seçki dosyası üzerinde konuşur ve düzeltmelerde ailesinden yardım alır. Bu nedenle bu dosyayı hazırlayan öğrencinin ailesi ve öğretmeniyle iletişimi artar. Öğretmen öğrenciyi dosyası konusunda yönlendirir, onun gelişim sürecinde hem aileye hem öğrenciye rehberlik eder.

Anketin 24. maddesinde yer alan “*Ü.S.D. ile kendimi daha bağımsız hissettim*” ifadesine beşinci sınıf öğrencileri %49,7 oranında, 3,3 ortalama ile sekizinci sınıflar ise %50,0 oranında ve 3,2 ortalama ile tamamen katıldıklarını ifade etmişlerdir. Ürün seçki dosyaları öğrencilerin kendi ürettikleri ürünleri değerlendirerek etkin öğrenmeyi hedefler. Öğrenciler bu süreçte not korkusu yaşamadıkları ve dosyanın içerisinde serbest ürünlerde koyacaklarından dolayı kendilerini daha özgür hissetmektedirler.

Tablo 3. Ürün Seçki Dosyası Değerlendirme Anketine Grupların Verdikleri Cevaplara Göre Ortalamalar Arası Fark Tablosu (p>0,05)

İlköğretim 5. ve 8. sınıf öğrencilerinin ankete verdikleri cevapların ortalamalarına uygulanan t testi sonuçlarına göre, Tablo 3 'te de belirtildiği gibi, 5. sınıf öğrencilerinin verdikleri cevapların ortalaması 3.12, standart sapması 0.165 iken; 8. sınıf öğrencilerinin ortalaması 3.17 standart sapması 0.134 olarak hesaplanmıştır. Ortalama puanlara uygulanan t testi sonucu ise -1.377 olarak bulunmuştur. Bulunan bu değere göre gruplar arasındaki fark .05 düzeyinde anlamlı değildir. İlköğretim 5. ve 8. sınıf öğrencilerinin Ürün Seçki Dosyası Değerlendirme Anketine verdikleri cevaplar birbirlerini destekler niteliktedir.

Sonuç ve Öneriler

Sonuçlar

Bu araştırma sonucunda, ilköğretim beşinci ve sekizinci sınıf öğrencilerinin ürün seçki dosyaları hakkındaki düşünceleri arasında anlamlı bir fark yoktur. Genel olarak her iki grupta da yer alan öğrencilerin görüşleri birbirine yakındır. Her iki grup öğrencileri de ürün seçki dosyalarının eğitim sürecinde kullanılmasını desteklediklerini, ürün seçki dosyası için hazırladıkları çalışmalara tamamen katıldıklarını ifade etmişlerdir.

Araştırmanın sonucunda beşinci sınıf öğrencilerinin verdikleri cevapların puan ortalamaları 3,12; sekizinci sınıf öğrencilerinin ortalaması 3,17 olarak hesaplanmıştır. Bu sonuca göre her iki grup öğrencileri de uygulamaya "tamamen katılıyorum"a yakın bir cevap vermişlerdir.

Öğrenciler genel olarak ürün seçki dosyalarının eğitimde kullanılmasını desteklemişler; ancak dosyanın hazırlanmasının fazla zaman aldığını belirtmişlerdir. Öğrenciler ürün seçki dosyasıyla birlikte planlama becerilerini geliştiğini; öğretmeniyle birlikte çalışmalarını düzeltme ve geliştirme fırsatı bulduklarını; ürün seçki dosyasında yer alan çalışmalarıyla kendi kendilerini değerlendirebildiklerini ifade etmişlerdir.

Portfolyo çalışmasında öğrenci kendi seviyesine, fikirlerine ve kapasitesine uygun olarak ilerlemektedir. Öğrencinin gelişimden öğretmen rehber durumunda olduğundan baskılayıcı bir özelliği de yoktur. Bu nedenle öğrenciler bu çalışma sırasında daha serbest hareket etmektedirler. Çalışmadan elde edilen sonuçlara göre; öğrenciler ürün seçki dosyalarıyla değerlendirmeyi desteklemektedirler. Öğrenciler dosyanın hazırlanması sürecinde daha özgür olduklarını, sınavın o yoğun baskısından kurtulduklarını, standart testlerde sorulan soruların dışında yeteneklerinin de olduğunu fark ettiklerini belirtmişlerdir (Ü.S.D. ile bilmediğim becerilerimin resim yapma, grafik hazırlama gibi farkına vardım).

Öneriler

Yapılan bu araştırma Erzurum il örneğinde yapılmıştır. Yeni araştırmalar Türkiye örneklemini dikkate alınarak yapılabilir.

Bu çalışmanın sonuçlarına göre; öğrencilerce ürün seçki dosyasının kullanımı genel olarak kabul görmüştür. Ürün seçki dosyasının diğer öğrencilere de uygulanabilmesi için uygulama dışındaki öğretmenlere ürün seçki dosyasının tanıtımı hizmet içi eğitim faaliyetleriyle yapılabilir. Eğitim fakültelerinin ilgili bölümlerinde verilen derslerden uygun olan birinin (Öğretimi Planlama ve

Değerlendirme veya Öğretim Teknikleri ve Materyal Geliştirme) içeriğine konularak öğretmen adayları bu konuda yetiştirilebilir.

Pilot uygulama süresince sadece uygulama sınıflarında hazırlattırılan ürün seçki dosyası ilköğretimin ve ortaöğretimin diğer sınıf ve derslerinde de uygulanarak, sonuçları tartışıldıktan sonra uygulama yaygınlaştırılmalıdır.

Ürün seçki dosyasıyla ilgili olarak öğretmen, yönetici ve velilerin de görüşlerinin alındığı yeni çalışmalar yapılabilir.

Öğrenci merkezli eğitim uygulaması içerisinde yapılan bu çalışmanın, geleneksel eğitimde de uygulanabilirliği araştırmalarla desteklenmelidir.

Bu çalışmada zamanın kısıtlı olması nedeniyle ailelere ulaşılamamıştır. Ancak ailelerin bu sürece katılması gerekmektedir. Bu nedenle ailelere bu konuda yeterince bilgi verilerek, süreç içerisinde öğrencilerini birey olarak desteklemelerinde yapmaları gerekenler anlatılmalıdır.

Dosyanın hazırlanması fazla zaman almasından dolayı özellikle fen lisesine hazırlanan sekizinci sınıf öğrencilerinin bu konudaki şikayetleri, ölçme değerlendirme sistemi, OKS giriş sınavları yeniden düzenlenerek giderilebilir. Gerçekten ürün seçki dosyalarının hazırlanması zaman gerektirir; ancak bu dosyalar ciddi anlamda hazırlandıklarında, öğrencilerin akademik gelişimlerini gösteren çok önemli birer belge niteliği taşıyacaklardır.

Kaynakça

- Baki, A. ve Birgin, O. (2004). *Alternatif Değerlendirme Aracı Olarak Bilgisayar Destekli Bireysel Gelişim Dosyası Uygulamasından Yansımalar, Bir Özel Durum Çalışması*, The Turkish Online Journal of Educational Technology – TOJET July 2004 ISSN: 1303-6521 volume 3 Issue 3 Article 11.
- Chen, Y., & Martin, M.A. (2000). *Using Performance Assessment and Portfolio Assessment Together in Elementary Classroom*, Reading Improvement, 37(1), 32-38
- Conderman, G. J., Hatcher, R.E., & Ikan, P.A. (2000). *Student-led Conferences in Inclusive Settings*, Intervention in and Clinic, 36(1), 22-26.
- Cubertson, L.D., & Laongo, M.R. (1999). "But What's With Letter Grades?", Childhood Education, 75(3), 130-135.
- Dodd, A.W. (1998). *Parents: Problem or Partners?*, High School Magazine, 5, 14-17.
- Fenwick, T.J., & Parsons, J. (1999). *A Note on Using Portfolios to Assess Learning*, Canadian Social Studies, 33(3), 90-92.
- Gilman, D.A., Hasset, M. (1995). *More than Work Folder: Using Portfolios for Educational Assessment*, Clearing House, 68(5), 310-312.
- Gilman, D.A., Andrew, R. R., & Cathleen, D. (1995). *Making Assessment a Meaningful part of Instruction*, NASSP Bulletin, 79(573), 20-24.
- Hillyer, J., & Ley, T.C. (1996). *Portfolios and Second Graders' Self-Assessments of Their Development as Writers*, Reading Improvement, 33, 148-159.
- Karasar, N. (1991). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, Ankara.
- Koelper, M. And Messerges, M. (2003). *The Power of Portfolio*, Saint Xavier University & IRI/Skylight, Field-Based Masters Program, Chicago, Illinois May, (ERIC/479 866).
- Lamdin, D.V., & Walker, V.L. (1994). *Planning for Classroom Portfolio Assessment*, Arithmetic Teacher, 41(6), 318-324.
- Manning, M., & Gary (1995). *Portfolios in Reading and Writing*, Teaching PreK-8, 25(5), 94-95.
- MEB. (2003). *Öğrenci Merkezli Eğitim Uygulama Modeli*, Millî Eğitim Basım Evi, Ankara (192-205).
- Melograno, V.J. (1994). *Portfolio Assessment: Documenting Authentic Student Learning*. Journal of Physical Education, Recreation & Dance, 65(8), 50-55.
- Micklo, S. (1997). *Math Portfolio in the Primary Grades*. Childhood Education, 73(4), 194-199.
- Mumme, J., (1990). *Portfolio Assessment in Mathematics*, California Mathematics Project, University of California, Santa Barbara.

Ocak, G.(2003). *Öğrenci Merkezli Fen Öğretimi ile İlgili 4. ve 5. Sınıf Öğrencilerinin Görüşlerinin Değerlendirilmesi*, A.Ü.Erzincan Eğitim Fak. Dergisi, 5(1), 45-57

Ricci, B. J.(2000). How About Parent-Teacher-Student Conferences?. *Principal*, 79(5), 53-54.

Romberg, T.A., (1993). How One Comes to Know Models and Theories of the Learning of Mathematics, In M. Niss (ed). *Investigations into Assessment in Mathematics Education*, 97-111, Kluwer Academic Publishers, Netherlands.

Shepard, L.A., (1989). *Why We Need Better Assessment?* *Educational Leadership*, 46(7), 4-9.

Wiersma,W.(2000). *Research Methods in Education: An Introduction*, Boston, Allyn and Bacon.

OPINIONSSTUDENTABOUTTHEVIEWSOF

ONPORTFOLIO

(ERZURUMCASE)

GürbüzOCAK*

Abstract

The purpose of student-centered instruction that has been adopted by the Ministry of National Education of Turkey is to help students develop self-learning skills. In this model students should be able to explore their skills, evaluate themselves and express their ideas. In a school in which student-centered instruction is used, portfolio assessment is an important evaluation technique that shows students' learning development process.

Until recently, educators have used psychometric evaluation approaches that focus on the product and impressionist approach that focuses on the process. However, portfolio assessment with an eclectic approach, proposed as an alternative evaluation technique, focuses on both products and processes.

The purpose of this study is to investigate 5th and 8th grade students' views and perspectives on portfolio assessment. Based on a statistical analysis, it was found in this study that students believe that portfolios should be used for measurement and evaluation of students' skills and help students discover their own learning style. On the other hand, students complained that preparing portfolios consumes much time. Eight grade students indicated that they do not have much time to prepare for national standardized tests because of preparing portfolios.

Key Words: Portfolio, student-centered education